

25.3.2024

Kulttuuripoliittinen selonteko taide- ja kulttuurifestivaalien näkökulmasta

Finland Festivals on taide- ja kulttuurifestivaalien kattojärjestö, joka kokoaa sateenvarjonsa alle Suomen parhaat ja kiinnostavimmat taide- ja kulttuurifestivaalit. Musiikin eri lajien lisäksi mukana on niin tanssin, teatterin, kirjallisuuden, kuvataiteen, elokuvan kuin lastenkulttuurinkin parhaat tekijät. Jäsenfestivaaleja on tällä hetkellä lähes sata.

Selontekoa valmistelevalle työryhmälle on lähetetty lukuisia kommentteja ja ajatuksia erilaisten tahojen toimesta. Siksi keskitymme ohessa vain kolmeen kokonaisuuteen. Kaksi ensimmäistä on yleisempiä kulttuuripoliittisia huomioita, ja kolmas keskittyy hieman itsekkäästi edustamaamme kulttuurialaan – mutta uskallamme väittää, että festivaalit tarjoavat erinomaisia ratkaisumahdollisuuksia sekä ensimmäisessä että toisessa osiossa kirjattuihin kotimaisiin ja kansainvälisiin haasteisiin.

1. Olennainen kysymys: Ollaanko tekemässä kasvu- vai säästövisiota?

Selonteko kurkottaa 20 vuoden päähän, joten ei ole perusteltua rakentaa visioita tämänhetkisen taloudellisen epävarmuuden tai akuutin budjettikriisin reunaehtojen mukaan. Visiopaperissa pitää olla kirkas ajatus siitä, miltä maailma ja Suomi mahdollisesti näyttävät vuonna 2044.

Vaikka tällä hetkellä näyttää ilmeiseltä, että ainoa kulttuuripoliittinen todellisuus on rahan väheneminen, ei selonteon pidä juuttua siihen. Jos selonteko julistaa, että julkista rahaa ei 20 vuoden kuluttua ole nykyistä enemmän, se vie pohjan koko selonteolta. Poliitikassa on voitava tehdä valintoja, eikä julistaa alistuneesti, että "vaihtoehtoja ei ole".

On siis päätettävä, onko selonteko investoinneista puhuva kasvuohjelma vai leikkauksiin ja poissulkemisiin keskittyvä säästöohjelma.

Me ehdotamme:

- Selonteon on oltava kasvuohjelma, jossa visioidaan lisäinvestoinnit kulttuurialalle.
- Jotta selonteko olisi uskottava, tulevaisuusskenaarion pitää olla kasvua tavoitteleva niin kulttuurialan laajuuden kuin resurssien suhteen. Kulttuurialan jo nyt esillä pitämä tavoite "kulttuuribudjetti prosenttiin" on edelleen selkeä, kirkas ja myös realistinen visio. Se on kirjattava selonteon prioriteetteihin.
- Resurssien osalta on syytä ottaa myös kantaa yritysten ja yksityisten ihmisten mahdollisuuteen saada verovähennyksiä, jos päättävät tukea kulttuuria.
- Taidetuotannon ongelma on pelko riskeistä, vaikka uskallus ja uusien teosten tilaaminen on taiteen perusta. Suomalaisessa kulttuuripoliitikassa on hyvin

Finland Festivals

vähän välineitä kokeiluihin, riskinottoon ja uuden toiminnan aloittamiseen. Selonteossa on siksi syytä ottaa kantaa erilaisten riskirahoitusjärjestelmien luomiseen, ja luoda olosuhteet, että innovatiivisuus nähdään tavoiteltavana.

- Kasvuvisio on oltava tasapainossa kestävyysajattelun kanssa. Tämä koskee taloudellista, sosiaalista ja ekologista kestävyyttä, ja näiden asioiden pitää olla valtiotuen kriteereinä.
- Jotta visio kasvusta olisi realistinen, sen pitää olla aidosti monen ministeriön agendalla. Kulttuuripoliittisen selonteon synnyttämät konkreettiset toimet pitää olla myös muiden kuin opetus- ja kulttuuriministeriön vastuulla.

2. Väestörakenne ja kulttuuripoliittikka

Väestörakenne niin Suomessa kuin koko Euroopan Unionissa on radikaalisti muuttumassa. Väestö ikääntyy, lapsia syntyy yhä vähemmän ja väestönkasvu perustuu lähes yksinomaan maahanmuuttoon. Suuret kaupungit kasvavat edelleen, sen sijaan moni pieni paikkakunta kutistuu tai katoaa kokonaan. Tällä on merkittävät seuraukset kulttuuripoliittikalle.

Kulttuuripoliittikan on kyettävä perinteisen suomalaisen kulttuurin ohella heijastamaan ja tukemaan monikulttuurista ja yhä värikkäämpää todellisuutta. Jos näin ei tehdä, pelkästään pääkaupunkiseudun asukkaista rajataan noin 30 prosenttia kokonaan ulos selonteon tavoitteista.

Ikääntyvien kasvava määrä merkitsee suuria haasteita esteettömyydelle ja saavutettavuudelle. Selonteon on syytä visioida kulttuuripoliittikka myös tästä näkökulmasta.

Me ehdotamme:

- Selonteon on syytä visioida kulttuuripoliittikka sellaisessa todellisuudessa, jossa monikielisyys elää kansalliskielten rinnalla.
- Suuremmat kaupungit kasvavat edelleen, mutta moni pieni paikkakunta kutistuu tai katoaa kokonaan. Selonteon pitää ottaa kantaa sen suhteen, miten tulevaisuudessa tuotetaan kulttuuripalveluja alueille, joissa ihmisiä on yhä vähemmän. Tähän ei ole helppoja ratkaisuja, mutta jotta selonteko olisi tulevaisuustyössä käyttökelpoinen, siinä on uskallettava ehdottaa haja-asutusalueilla uusia kulttuuripalveluja, kuten liikkuva tai jalkautuva kulttuuri, eikä tukeutua vain nykyisiin rakenteisiin. Joustavat ja kustannustehokkaat festivaalit ovat yksi ratkaisu taantuvienkin alueiden kulttuuritarjontaan.
- Kulttuurin viennissä on syytä ymmärtää se valtava mahdollisuus, joka monikielisen väestön kautta avautuu kaikenlaiselle kulttuurivaihdolle ja -viennille.
- Väestörakenteen radikaalin muutoksen vuoksi on tärkeää huolehtia myös semanttisesta tarkkuudesta: puhe "suomalaisista" ja "Suomen kulttuurista" tarvitsee rinnalleen johdonmukaisen puheen "Suomen kotimaakseen valinneista" ja "kaikkien Suomessa asuvien" kulttuureista. Maahanmuuttajat eivät tule luopumaan omasta kulttuuristaan Suomeen asettuessaan, vaan he

Finland Festivals

elävät eri kulttuurien ja kielten moninaisuudessa. Integrointi tapahtuu myös molempiin suuntiin, ja kulttuuripolitiikassa tämä todellisuus on otettava huomioon.

3. Festivaalien ja tapahtumien tarjoamat mahdollisuudet

Väestörakenteen muutos merkitsee todennäköisesti sitä, että Suomessa yhä useamman alueen väkiluku pienenee ja osa maaseudusta tyhjenee käytännössä kokonaan. Tällöin tulee ajankohtaiseksi kysymys pysyvien kulttuurirakenteiden tai instituutioiden ylläpidosta tai alasajosta. Festivaalit tarjoavat erinomaisen alustan ratkaista näitä ongelmia. Vaikka väestö keskittyy yhä enenevässä määrin suuriin kaupunkeihin, tarjoavat festivaalit toimivan ja joustavan alustan alueen elinvoiman ylläpitämiseen ja pito- ja vetovoiman kasvattamiseen. Samalla ne ovat vetovoimaisia kansainvälisen kulttuurimatkailun vahvistajia.

Me ehdotamme:

- Festivaalit ja muut tapahtumat ovat kustannustehokkaita ja joustavia tapoja taata kulttuurin ja taiteen saatavuus kaikkialla maassa. Tämä on todellisuutta jo nyt, mutta festivaaliala toivoo selontekoon kirjattavaksi seuraavia asioita:
  - Festivaaleja ei enää pidä kohdella kulttuuripolitiikassa "projekteina", joita ehkä järjestetään, vaan ne ovat olennainen osa kulttuuripolitiikan kokonaisuutta.
  - Taide- ja kulttuuriestivaalien asema on nykyistä selkeämmin kirjattava niin avustusrakenteisiin kuin koko kulttuuripolitiikan kokonaisuuteen.
  - Olennaista on kirjata visio siitä, että tapahtumien järjestäminen mahdollistetaan nykyistä paremmin. Resurssien kasvattamisen lisäksi se tarkoittaa alan kuulemista myös lupakäytäntöjä, verokohtelua, turvallisuusmääräyksiä ja monia muita festivaaleja koskevia asioita päätettäessä.
  - Festivaalit ovat parhaimmillaan alueensa kansainvälisen matkailuelinkeinon vetureita. Selontekoon on kirjattava visio siitä, miten ulkomailta Suomeen suuntautuvaa kulttuurimatkailua tulevaisuudessa kehitetään, mikä on sen rooli matkailuelinkeinon kokonaisuudessa - ja erityisesti siitä, mikä on festivaalien ja muiden tapahtumien osuus kokonaisuudessa.

Finland Festivals ry:n puolesta,

Kai Amberla, toiminnanjohtaja